

Pred več kot desetimi leti so pripravili odlično potujočo razstavo 15 plakatov z naslovom Slovenke v fiziki. Potovala je po različnih inštitucijah, šolah in krajih Slovenije. Podrobnosti bom izpustil. Ustavil se bom le pri plakatu, na katerem je bil pri poglavju Zgodovina na začetku naveden naslednji stavek: » Prve znanstvenice v deželah poseljenih s Slovenci so bile Ema Krška, Cesarica Barbara Celjska in Marija Kunic«. Za Emo in Barbaro to že velja, ne pa za Marijo, ki ni bila Slovenka. Če pa Marijo že omenjamo, naj še nekaj malega zapišemo o njenem življenju in delu. Spis je napisan za splošno izobrazbo.

Maria Cunitz

(Cunitia, Kunic; Wołow, Šlezija, Poljska, ok. 1610 – Byczyna, Šlezija, 1664)

Bila je hči fizika in vnukinja matematika, ki sta bila oba nemška znanstvenika. Tako je dobila odlično matematično-fizikalno izobrazbo kar doma. Razvila se je v izjemno izobraženo žensko. Postala je ena najbolj izstopajočih evropskih astronomskih osebnosti 17. stoletja. Pri trinajstih se je poročila s sodnikom. Po njegovi smrti (1626) se je leta 1630 ponovno poročila z zdravnikom in z njim imela tri sinove.

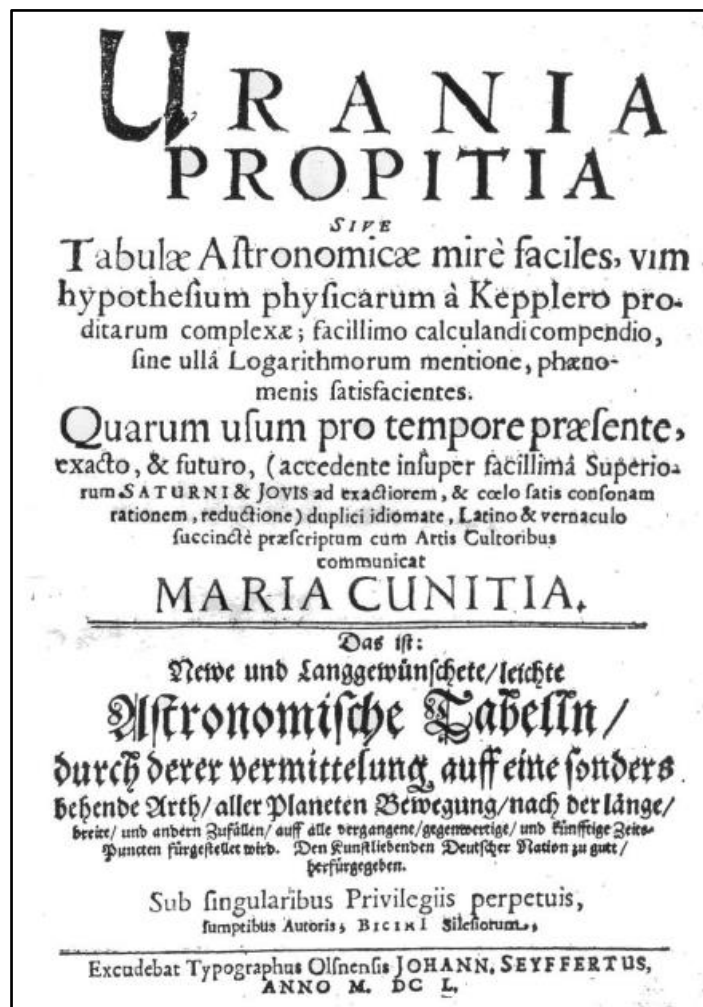

Maria Cunitz, zelo slavljena šlezijska (poljska) astronomka.

Njeno najpomembnejše delo je knjiga *Urania Propitia* (samozaložba, 1650), v kateri je objavila nove astronomske podatke (efemeride), tabele za izračun kraja in časa mrkov in dosti elegantnejšo matematično rešitev

Keplerjeve enačbe (problema). To delo je napisala v nekem cistercijanskem samostanu, kamor se je s svojim drugim možem zatekla ob izbruhu tridesetletne vojne (bili so protestanti). Po vrnitvi v Šlezijo pa ga je izdala na lastne stroške. Leta 1655 je velik požar uničil vse njene znanstvene dokumente, pa tudi astronomske opazovalne inštrumente in kemikalije, ki jih je uporabljala za izdelavo več vrst zdravil. To je zelo poslabšalo njuno denarno stanje. Leta 1661 je ovdovela, čez tri leta pa umrla.

Objava znanstvene knjige *Urania propitia* je Cunitzi dala evropski ugled. Priznali so jo za najbolj učeno žensko v astronomiji od časa Hipatije Aleksandrijske (5. stol.). Značilno za tehnične objave tistega časa je bilo, da je bila njena knjiga napisana tako v latinščini kot v nemščini (to zaradi večjega dostopa knjige do več bralcev). *Urania propitia* je bila v bistvu poenostavitev Keplerjevih *Rudolfinskih tabel* (1627). Objavila je nove tabele, nove efemeride in bolj elegantno rešitev Keplerjeve enačbe, po kateri izračunamo lego planeta na njegovem tiru v odvisnosti od časa.

**Poskusite ugotoviti, kaj pomeni naslov te knjige.
Vprašajte kakega latinista.**

Zaradi njenih številnih talentov in dosežkov so Marijo pogosto imenovali "Šlezijška Atena". V neki knjigi iz sredine 17. stoletja so zapisali, da je tako dobro izobrazena, kot kaka kraljica, da se je sposobna pogovarjati v sedmih jezikih, nemščini, italijanščini, francoščini, poljščini, latinščini, grščini in hebrejščini, in da je izkušena glasbenica in uspešna slikarka, posveča se še astrologiji, prav posebej pa uživa v zahtevnejših astronomskih problemih, povezanih z matematiko.

Kranj – Zlato Polje, 25. avgust 2018

Majo Prosen